

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

VERANTWOORD HONDEN HOUDEN

PAAL EN PERK AAN ONAANVAARDBAAR
GEDRAG VAN HONDEN EN HUN HOUDERS

SAMENVATTING

Doel en activiteiten van de raad

De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) is een onafhankelijke raad van deskundigen die de staatssecretaris van Economische Zaken gevraagd en ongevraagd adviseert over multidisciplinaire vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn inclusief diergezondheid. De RDA bestaat op dit moment uit circa veertig leden met zeer uiteenlopende achtergrond en deskundigheid, die er op persoonlijke titel en zonder last of ruggenspraak zitting in hebben.

De Raad voor Dierenaangelegenheden behandelt vraagstukken over de volle breedte van het dierbeleid: over gehouden en niet-gehouden, dus 'in het wild levende' dieren, over hobbydieren, over gezelschapsdieren, en over productie- en proefdieren.

De raad legt het resultaat van zijn beraadslagingen neer in een *zienswijze*. Die geeft een overzicht van wetenschappelijke en maatschappelijke achtergronden van een vraagstuk, en adviseert over beleidsrichtingen en oplossingsrichtingen voor dilemma's. Consensus is niet noodzakelijk: een zienswijze van de raad kan minderheidsstandpunten bevatten.

Woord Vooraf

In de nazomer van 2013 werd de zienswijze *Verantwoord Honden Houden* gepubliceerd. Met deze samenvatting van die zienswijze hoopt de raad een breder publiek te bedienen.

Intussen zijn er twee jaar verstreken, waarin voor het betreffende vraagstuk relevante ontwikkelingen plaats vonden. Zo wordt de genoemde positieflist inmiddels toegepast. De gebruikte systematiek is erop gericht om het risico in te schatten van het houden van een bepaalde diersoort voor veiligheid en gezondheid van de mens, en voor het welzijn en de gezondheid van het dier. Indien nodig worden voorwaarden vastgelegd die deze aspecten helpen waarborgen. De zienswijze benadrukt het belang van preventie van bijtincidenten; het zou goed zijn om te onderzoeken of voorwaarden voor het houden van honden kunnen helpen om de hiervoor genoemde risico's te voorkomen.

De zienswijze onderstreept de primaire verantwoordelijkheid van de eigenaar met betrekking tot bijtincidenten. De aandacht voor deze

verantwoordelijkheid verdwijnt vaak wanneer een bijtincident tot ingrijpende maatregelen leidt zoals een muilkorf- of aanlijngebod of zelfs euthanasie. Het oorspronkelijke slachtoffer is op zo'n moment vaak uit beeld, terwijl de hond en eigenaar op wie de maatregelen zijn gericht dan als slachtoffer worden gezien. De maatschappelijke veiligheid moet echter altijd vooropstaan. Hondeneigenaars moeten zich realiseren dat het beleid erop is gericht om risico voor de maatschappij zo goed mogelijk uit te sluiten. Nemen zij hun verantwoordelijkheid niet, dan gaat dat uiteindelijk niet alleen ten koste van de gebetene, maar altijd ook ten koste van de bijtende hond.

Den Haag, augustus 2015

Frauke Ohl, voorzitter

Marc Schakenraad, secretaris

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

VERANTWOORD HONDEN HOUDEN
PAAL EN PERK AAN ONAANVAARDBAAR
GEDRAG VAN HONDEN EN HUN HOUDERS
SAMENVATTING

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

Verantwoord honden houden; paal en perk aan onaanvaardbaar gedrag van honden en hun houders

Gevraagde zienswijze

Vraag: Hoe kunnen wij maatschappelijk onaanvaardbaar gedrag van honden – en in het bijzonder agressie – voorkómen, met als doel beter gesocialiseerde honden en daardoor een substantiële vermindering van het aantal bijtincidenten?

Aanleiding: Er was in Nederland al een tijdlang veel discussie over hoe om te gaan met bijthonden. Daarbij ging het erom hoe bijtincidenten kunnen worden voorkomen – bijvoorbeeld door verplicht muilkorven – en wat er gebeurt met honden die hebben gebeten, bijvoorbeeld inbeslagname, verplichte heropvoeding of zelfs euthanasie. Gemeentes en maatschappelijke organisaties waren bezorgd over de effectiviteit en proportionaliteit van het beleid en de staatssecretaris van EZ overwoog extra maatregelen.

Overwegingen: Voor dit forum onder voorzitterschap van Helga van Veen was het snel duidelijk dat het heil niet moet worden gezocht in het verbieden van agressieve rassen. ‘Dan krijg je al snel discussies over raszuiverheid en verschuivingen naar andere rassen,’ zegt Van Veen, die bestuursvoorzitter is van de stichting Beter Leven keurmerk. ‘Dat hebben we vroeger bij de aanpak van de pitbull ook gezien. En je kan zien aankomen dat er steeds meer rassen verboden moeten worden, met alle handhavingsproblemen van dien. Dat is dus een heilloze weg.

Foto: William Hoogteyling

Helga van Veen

Uiteindelijk gaat het, welk hondenras het ook betreft, om de combinatie van hond en eigenaar; om de manier waarop de eigenaar zijn verantwoordelijkheid neemt en met zijn hond omgaat. Preventie moet dus vooral op de aankomend eigenaar worden gericht.'

Onkunde bij de eigenaar lijkt vaak de oorzaak van incidenten. Naast beperkende maatregelen voor de hond, zoals een muilkorfgebod, zouden daarom meer kennis en kunde bij de eigenaar moeten worden bevorderd. De eigen verantwoordelijkheid van de eigenaar van de hond moet worden versterkt en natuurlijk moet de overheid middelen hebben om stevig op te treden als de eigenaar onbekwaam is om zijn hond te leiden.

Tot nu toe liggen die middelen grotendeels bij de gemeenten. Maar die hebben ieder hun eigen beleid, en de hondeneigenaar kan in een naburige gemeente met zijn hond doen wat hij thuis niet mag. De wetgeving moet daarom zo worden aangepast dat gemeenten meer middelen krijgen om in een vroeg stadium te kunnen optreden en dat opgelegde maatregelen landelijk gelden. Meer dan enig ander gezelschapsdier wordt de hond in het menselijke sociale verkeer gebracht, onderstreept Van Veen. 'Daarom hebben we geadviseerd dat ook de hond tegen het licht moet worden gehouden van de criteria voor de zogenaamde positieflijst, die bepaalt of en onder welke voorwaarden diersoorten mogen worden gehouden', aldus Van Veen.

Advies: Onderneem zowel landelijk als in de gemeenten door de raad gespecificeerde actie op het gebied van preventie, door bijvoorbeeld goede voorlichting en fokbeleid, en zorg voor de voorwaarden om te kunnen optreden tegen in gebreke blijvende eigenaren, bestuursrechtelijk of strafrechtelijk. Maak gebruik van het door de raad geformuleerde *Afwegingskader voor hondenbetenbeleid*.

Weerklank: De Europese raad van Adviesraden voor Dierenaangelegenheden Euro FAWC heeft veel belangstelling getoond voor deze zienswijze, die ook in verschillende radio- en televisieprogramma's aan de orde komt. In een brief aan de Tweede Kamer onderschrijft de staatssecretaris van EZ dat beleid gericht moet zijn op preventie en op veiligheidswaarborgen voor mens en dier na bijtincidenten.

In de Kamerbrief over de stand van zaken rond een positieflijst zoogdiersoorten schrijft de staatssecretaris dat bestudeerd zal worden in hoeverre voor de als gezelschapsdier gehouden landbouwhuisdieren, hond en kat nog aanvullende houderijvoorschriften opgesteld moeten worden.

Korte weergave van de inhoud

In deze zienswijze doet de Raad voor Dierenaangelegenheden aanbevelingen om bijtincidenten met honden beter dan nu te voorkomen en om het huidige beleid als reactie op bijtincidenten consistent, effectiever en kostenefficiënter te maken. Daarom was gevraagd door de staatssecretaris van Economische Zaken, die daarbij als uitgangspunt nam dat maatschappelijke veiligheid de hoogste prioriteit moet hebben.

Foto: Istock

Hoewel het de hond is die bijt, speelt de houder – dat kan de eigenaar of de hoeder zijn – een belangrijke rol: deze is eerstverantwoordelijk voor het gedrag van de hond. Hij of zij bepaalt welk dier wordt aangeschaft, hoe de hond wordt opgevoed, en de context waarin de hond wordt gehouden. Het is dan ook niet alleen logisch, maar zelfs noodzakelijk om de houder meer dan tot nu toe te betrekken bij het voorkomen en bestrijden van bijtincidenten met honden. Bevorderen van ‘goed houderschap’ draagt overigens niet alleen bij aan de veiligheid en het welzijn van de mens, maar ook aan het welzijn van de hond.

Om hondenbeten te voorkomen moet deugdelijke kennis gemakkelijk beschikbaar zijn voor houders en potentiële houders die daar actief naar zoeken. Het Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren heeft een aantal projecten over hondenbetenpreventie lopen, waaronder het ‘Blauwe Hond’-project om jonge kinderen voor te lichten. De Raad is van mening dat er meer moeite gedaan moet worden om de kennisverwerving van met name ‘onbewust onbekwame’ hondenhouders te bevorderen. Daartoe moet kennis op maat worden aangeboden via de media, fokkers, hondenclubs, dierenartsen, dierenspecialisten en consultatiebureaus. Voor de houders die bewust onbekwaam

zijn en dat willen blijven, zou een dwingend systeem van kennisverwerving opgezet moeten worden. Wellicht biedt de positieflijstensystematiek daar goede handvatten voor.

De Raad vindt het dan ook wenselijk om de hond alsnog te beoordelen volgens de systematiek die Wageningen UR heeft toegepast in een rapport ten behoeve van het opstellen van deze positieflijsten. Meer dan enig ander gezelschapsdier wordt immers de hond in het menselijke sociale verkeer gebracht, met de daaraan verbonden welzijnsrisico's voor de hond en veiligheids- en gezondheidsrisico's voor de mens.

De inmiddels goed geïnformeerde houder moet overigens van uit kunnen gaan dat de pup of herplaatsingshond

die hij koopt geen erfelijke aanleg voor overmatige agressie heeft en goed gesocialiseerd is. Daar ligt een belangrijke verantwoordelijkheid voor fokkers en herplaatsende instanties.

Wanneer een bijtincident heeft plaatsgevonden, moet ernaar worden gestreefd herhaling te voorkomen. Dat kan in eerste instantie door een aanlijn- en muilkorfgebod in te stellen voor het betreffende dier. De Raad ziet dat echter als een tussenoplossing en vindt dat er zoveel mogelijk gestreefd moet worden naar heropvoeding van de betreffende hond en zijn houder. Het bestuursrecht biedt daartoe de beste mogelijkheden, zeker wanneer de huidige beperkingen daarin worden opgelost. Voor houders die moedwillig of bij herhaling bijtincidenten veroorzaken

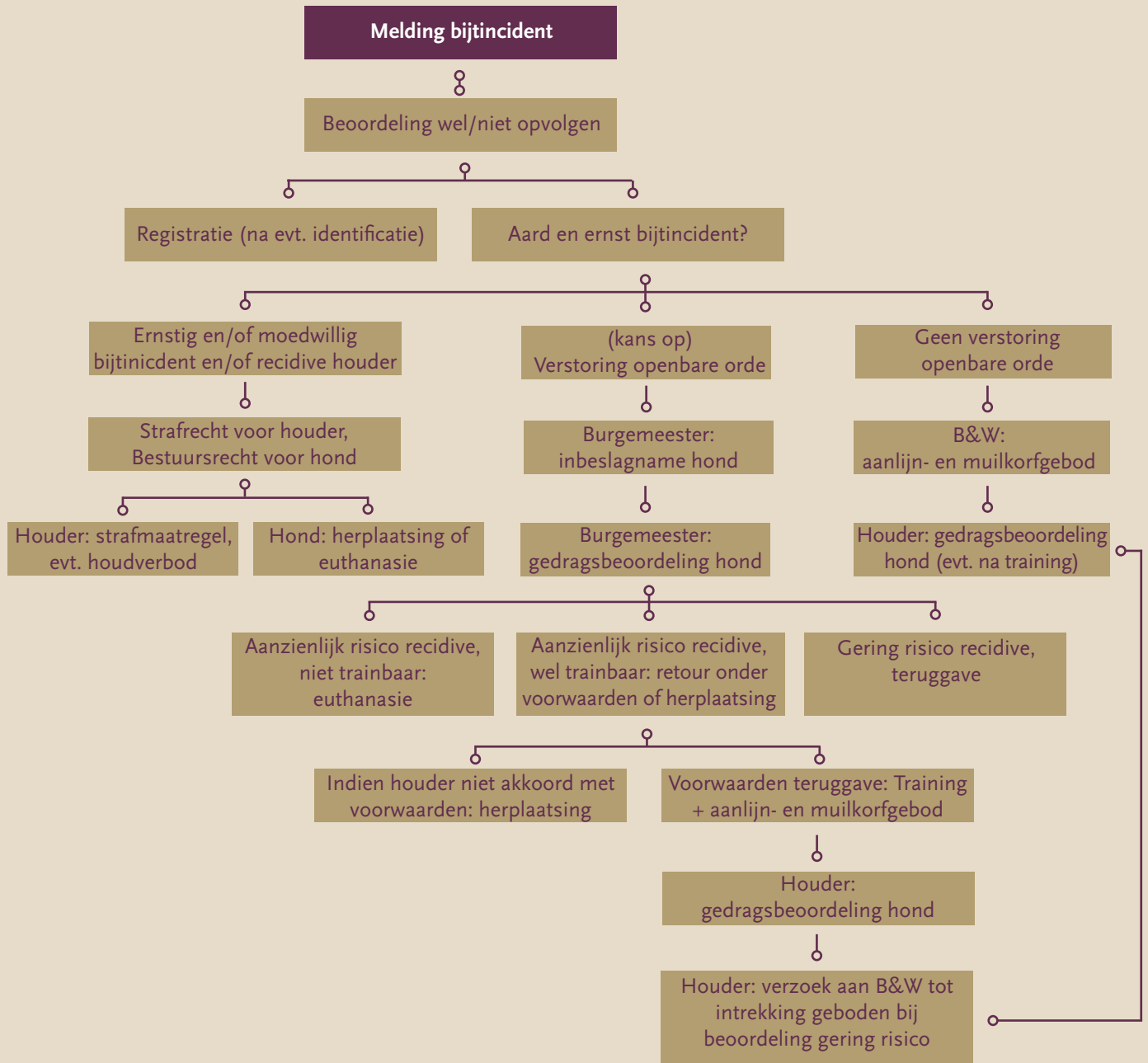
is het strafrecht overigens de aangewezen weg. Dat moet vaker dan nu leiden tot een houdverbod als tijdelijke of permanente maatregel.

Het hondenbetenbeleid wordt in de praktijk uitgevoerd door de gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. Om de bestuursrechtelijke weg zo effectief mogelijk te laten zijn, is het nodig de wettelijke grondslagen voor het optreden van gemeenten te verbreden. De huidige basis, de *Gemeentewet*, beperkt ingrijpen van de burgemeester of Burgemeester & Wethouders (B&W) tot die gevallen waarin verstoring van de openbare orde dreigt. Bovendien zijn de door B&W op te leggen maatregelen onder de *Gemeentewet* beperkt tot de (deel)gemeente waarin ze zijn opgelegd. Dat is in het bijzonder in grote steden onvoldoende effectief. De Raad adviseert daarom de staatssecretaris van Economische Zaken om in de *Wet Dieren* een grondslag op te nemen voor het handelen van de burgemeester of B&W tegenover bijhonden en hun houders – naar analogie van de Artikelen 73 en 74 van de *Gezondheids- en welzijnswet voor dieren*. Die grondslag zou het ook mogelijk moeten maken dat zij maatregelen nemen wanneer bijvoorbeeld professionele zorgverleners melding maken van, eventueel dreigende, bijtincidenten in de huiselijke kring. Ook moet zo'n wettelijke voorziening ertoe leiden dat de opgelegde maatregelen niet alleen binnen de betreffende (deel)gemeente gelden, maar landelijk.

Deze zienswijze stelt een *Afwegingskader voor Hondenbetenbeleid* voor, dat kan worden gebruikt bij het nemen van beleidsbeslissingen naar aanleiding van hondenbeten of om hondenbetenincidenten te voorkomen. De Raad is vanzelfsprekend bereid om de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te adviseren bij het verder uitwerken van dat afwegingskader naar modellen voor

Schema: het beleid voor bijtincidenten

Algemene Plaatselijke Verordeningen, Beleidsregels, Beleidsafspraken en daarbij behorende documenten.

Naast het opnemen van bepalingen ten behoeve van gemeentelijk hondenbetenbeleid in de Wet dieren, moet de wetgeving op rijksniveau op een aantal andere punten aangescherpt en uitgebreid worden om effectief beleid mogelijk te maken. Als eerste adviseert de Raad

verbreding van het huidige Art. 425 Wetboek van Strafrecht, zodat dit artikel niet alleen betrekking heeft op het ophitsen of onvoldoende terughouden van agressieve honden jegens mensen, maar ook jegens dieren. Om verschillende redenen adviseert de Raad bovendien om een inbreuk op dit artikel aan te merken als een misdrijf, in plaats van een overtreding.

Foto: iStock

De Raad adviseert verder om art. 14b *Wetboek van Strafrecht* zodanig aan te passen dat een tijdelijk en eventueel permanent houdverbod ook mogelijk wordt voor houders waarvan honden herhaaldelijk bij bijtincidenten betrokken zijn. Als laatste adviseert de Raad om een houdverbod als gedragsaanwijzing (ex art. 509hh *Wetboek van Strafvordering*) mogelijk te maken. Daarmee kan worden voorkomen dat een houder die er van verdacht wordt opzettelijk of herhaaldelijk bijtincidenten veroorzaakt te hebben, gedurende de soms langdurige strafrechtelijke procedure weer een hond aanschaft.

Tot slot constateert de Raad dat er dringend behoefte is aan een centrale databank waarin de bijtincidenten kunnen worden opgenomen, compleet met gegevens van de betrokken hond, zijn houder, de opgelegde maatregelen en de resultaten van eventuele gedragsbeoordelingen. Deze databank moet toegankelijk zijn voor o.a. gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, herplaatsingsinstanties en de Rijksoverheid, zodat handhaving vergemakkelijkt wordt, recidive van hond en/of houder snel in beeld komen, risico's bij herplaatsingen kleiner worden en de overheid zich een goed beeld kan vormen van de effectiviteit van het door haar ingezette beleid.

Foto: iStock

2015, Raad voor Dierenaangelegenheden, Den Haag
© Sommige rechten zijn voorbehouden / Some rights reserved

Voor deze uitgave zijn gebruiksrechten van toepassing zoals vastgelegd in de Creative Commons licentie Naamsvermelding 3.0 Nederland. Voor de volledige tekst van deze licentie zie <http://www.creativecommons.org/licenses/by/3.0/nl/>

Vormgeving:

Ellen Bouma, www.ellenbouma.nl

Productie en eindredactie:

Martijn de Groot, www.martijndegroot.com

Drukwerk:

Xerox/OBT

Foto's omslag: iStock

Foto's binnenwerk: Copyright vermeld naast de foto

www.rda.nl

Raad voor Dierenaangelegenheden
p/a Ministerie van Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Bij de productie van deze samenvatting is gebruik gemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloorvrij gebleekt en 100% gerecycled.